

РОЗДІЛ V. ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 374.43

В. Я. Басараб

Богородчанський професійний будівельний ліцей

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ОБЛІКОВЦІВ З РЕЄСТРАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДАНИХ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ПТНЗ

Фахова та професійна підготовка майбутнього обліковця з реєстрації бухгалтерських даних являє собою педагогічний процес, очікуваними результатами якого є формування ключових компетентностей майбутнього обліковця з реєстрації бухгалтерських даних, що є важливою характеристикою діяльності кваліфікованого робітника, його інтегративною якістю, синтезом професійних компетенцій та особистісних професійно важливих якостей. У статті автором проаналізовано та охарактеризовано методи формування ключових компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних. Розкрито основні форми й методи проведення теоретичних і практичних уроків. Дана характеристика нетрадиційним формам проведення уроку. Визначено методика формування економічної, комунікативної та інформаційної компетентності майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних.

Ключові слова: формування, компетентність, обліковець, метод, методика, урок, досвід, знання, вміння.

Постановка проблеми. У сьогодишній психолого-педагогічній літературі з'явилася тенденція до розроблення методів і засобів навчання, які відповідали б професійно-технічній освіті нового зразка й вимогам суспільства та як найефективніше сприяли б професійному розвитку учнів у навчально-виховному процесі навчання в ПТНЗ. Такі методи широко використовуються під час повідомлення нових знань і меншою мірою – у процесі їх закріплення. Їх перевага полягає в тому, що за порівняно короткий час може бути повідомлено значний обсяг матеріалу. Значну увагу в навчально-виробничому процесі необхідно звертати не на механізм запам'ятовування інформації, а на досягнення її розуміння, вміння логічно мислити, використовувати одержані знання та вміння на практиці.

Аналіз актуальних досліджень. Досліджуваній проблемі присвячені праці вітчизняних і зарубіжних учених зокрема: Л. Волкової; І. Зязюна, Н. Ничкало, С. Кравець, М. Левочко, М. Росток, Л. Сушенцевої, Т. Фурман.

Мета статті. Метою статті є висвітлення методики формування ключових компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних під час навчання у професійно-технічному навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. Аналіз підходів до розуміння наукового поняття «метод» слід починати з перегляду матеріалу, поданого у психолого-педагогічній енциклопедії. Термін «метод» походить від грецького слова «methodos», що означає шлях, спосіб просування до істини [1]. Метод – (від грец. metodos – шлях до чого-небудь) означає

спосіб діяльності, спрямованої на досягнення певної мети [2]. Метод навчання розглядається як спосіб роботи викладача та учнів, за допомогою якого досягається оволодіння знаннями, уміннями, навичками, формується світогляд, розвиваються здібності [3]; метод – «це спосіб досягнення мети, певним чином впорядкована діяльність» [4].

Отже, методи навчання привчають учнів вирішувати індивідуальні пізнавальні завдання, самостійно узагальнювати напрацьований матеріал, спонукають до професійної діяльності, впливають на підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників.

Спільним для всіх цих методів є слово, як джерело та спосіб подачі знань, хоча кожен із методів має свої особливості.

Повністю поділяючи думку, що ефективність словесних способів навчання можлива лише в поєднанні з іншими видами роботи, слід вказати, що без «живого» слова викладача не можна уявити собі навчальний процес. Ми схвалюємо думку В. О. Сухомлинського, який писав: «У руках вихователя слово – такий же могутній засіб, як музичний інструмент у руках музиканта, як фарба в руках живописця, як різець і мрамур у руках скульптора. Як без скрипки немає музики, без фарб і пензля – живопису, без мармуру й різця-скульптури, так без живого, хвилюючого слова немає школи, педагогіки» [5].

До ключових компетентностей майбутніх ОзРБД належать зокрема, економічна, комунікативна та інформаційна.

Так, під час вивчення предметів професійного циклу зокрема, «Бухгалтерський облік», «Фінанси», «Основи статистики», «Основ оподаткування» в майбутніх ОзРБД формується економічна компетентність.

Експериментальне дослідження підтверджує, що впровадження системи активних методів навчання, передусім ділових ігор, дає можливість пов'язати теоретичні знання з практичними, що є базою для формування економічної компетентності майбутніх ОзРБД і дозволяє глибше пізнавати та об'єктивно аналізувати свої можливості.

На нашу думку, ділова гра в навчально-виховному процесі передбачає високоорганізовану пізнавальну, науково-дослідну, професійно-виробничу, суспільну діяльність.

Автор О. О. Вербицький відзначив, що в самому широкому значенні «ділова гра» може бути визначена як знакова модель професійної діяльності, контекст якої додається знаковими засобами – за допомогою мов моделювання, імітації та зв'язків, включаючи природну мову [6].

Як бачимо в цьому визначенні не показаний практичний бік діяльності учасників гри. О. В. Козлова та М. Л. Разу, визначаючи поняття «ділова гра», виділяють таку її якість, як прийняття рішення для конкретної ситуації в умовах поетапного, багатоступеневого уточнення необхідних чинників, аналізу інформації, що додатково надходить і виробляється в ході гри [7, 8].

Відмінною рисою ділової гри є моделювання учасниками змісту гри та процесу тієї або іншої майбутньої професійної діяльності та системи їх відносин всередині даної моделі реального виробничого колективу. Таким чином, ділова гра є одним із засобів моделювання професійної діяльності в навчальному процесі, сутність якого полягає у відтворенні цієї діяльності в спеціально створених умовах, що відображають реальну обстановку.

Дотримуючись цієї точки зору, О. В. Шмакова зазначає, що ділову гру потрібно розуміти як важливу модель, що відтворює процеси прийняття рішень і взаємодії учасників систем управління. Проводячи такі уроки, учні в ігровій манері виконують ролі різних фахівців, набуваючи нових знань, а також демонструють свої знання з теорії та одночасно підкріплюють їх практичним досвідом.

Як відомо ділова гра належить до активних методів навчання. Це високий рівень прояву пізнавальних і самостійних видів навчання та набуває великого значення в підготовці економістів, бухгалтерів і обліковців для промисловості й галузей народного господарства. Вивчення досвіду використання навчальних ігор потребує відповіді на такі запитання:

- що в цьому досвіді позитивного?
- що є в ньому негативним?
- що потрібно врахувати в майбутньому?

Створити певне уявлення про ефективність гри можна через анкетування їх учасників. Аналіз анкет учнів показує, що гра вчить застосовувати знання на практиці, розвиває творчі здібності, виховує почуття колективізму, посилює інтерес до майбутньої праці та впевненості у правильному виборі професії. Учні відзначають день гри як один із найкращих в учнівському.

Для підвищення ефективності навчальних ігор треба не копіювати реальну господарську ситуацію, а відтворювати основні зв'язки, які учні повинні виявити, зрозуміти й використати. Ділова гра є формою навчання, вона може виконувати різні функції.

Для того, щоб провести ділову гру, потрібно розробити декілька етапів:

- 1) встановлення мети й завдань гри;
- 2) написання сценарію з визначенням дійових осіб;
- 3) підбір практичного матеріалу;
- 4) розробка загальних та індивідуальних вихідних даних і завдань учасникам гри;
- 5) визначення критеріїв оцінки результатів.

Широке використання ділових ігор дозволяє зменшити час навчання на 25–60 %. Основні розробки ділової гри є витвором імітаційної та ігрової моделі, котрі повинні органічно накладатись один на одного, що й вирішує структуру ділової гри.

У процесі формування економічної компетентності в майбутніх ОЗРБД ми впроваджуємо в навчально-виховний процес лише ті етапи гри, які пов'язані зі специфікою предметів професійно-теоретичного циклу. Нами розроблено декілька планів (методичних рекомендацій) ігрових і дидактичних ігор для учнів ПТНЗ. На засіданнях методичних комісій було розглянуто, обговорено та схвалено тематику проведення ділової гри – як методичну розробку й винахід.

Особистий досвід використання ділових ігор показав:

- ділові ігри дають можливість учням на практиці проаналізувати тип господарської операції в динаміці;
- під час проведення гри не тільки викладачі, але й самі учні можуть більш об'єктивно оцінити рівень засвоєння навчального матеріалу;
- розвивається економічне мислення;
- гра дозволяє за 2 години перевірити й закріпити знання учні з теми.

Заслуговує на увагу дослідження Г. Н. Назаренкової в галузі методики використання ділової гри як методу програмування ролей. Автор даного дослідження спирається на значення ділової гри як на ігровому моделюванні фрагментів конкретної реальної дійсності – «Гра повинна відображати суттєві зв'язки та відношення навчально-виховного процесу».

Проте не тільки під час уроків із фахових дисциплін можна використовувати ігрові форми організації навчання. Пропонуємо рольову гру, яку доцільно проводити під час уроків з «Виробничого навчання»

На прикладі однієї з навчальних лабораторій у процесі гри імітується бухгалтерія. Така гра сприятиме підготовці робітників певних ланок до виконання завдання та прийняття альтернативних рішень. У ході роботи здійснюється контроль за виконанням прийнятих рішень і відбувається, у разі потреби, корекція дій, своєчасно приймаються узгоджені рішення, спрямовані на усунення незначних помилок тощо.

На першому етапі гри (підготовчому) майстер в/н знайомить учнів зі структурою, змістом і метою гри, а також із функціональними обов'язками її учасників. Потім учням пропонується самим розділитися на ігрові групи за кількістю ролей, обрати головних бухгалтерів. На другому етапі (ігровому) учасники готуються до роботи в бухгалтерії, аналізуючи ситуацію, виконують необхідні розрахунки, розробляють варіанти своїх пропозицій, обґрунтовують їх і проводять гру. Головний бухгалтер стежить за повідомленнями бухгалтерів та обліковців про хід робіт, про прийняті рішення, підсумовує інформацію, вносить свої пропозиції, які активно обговорюються всіма учасниками, після чого приймається остаточне рішення. На третьому етапі гри (завершальному) члени груп визначають способи обладнання робочих місць, оптимальної організації своєї роботи для виконання денного завдання. Після цього податківці та аудиторі підводять підсумки, оцінюють результати роботи груп, фіксують успіхи й помилки, визначають особисті й командні місця.

Отже, у процесі колективної ігрової діяльності відбувається соціальний розвиток особистості. В учнів – учасників гри розвиваються практичні навички роботи в умовах трудового колективу, набувається досвід управління, керівництва та організації колективу, освоюються навички комплексного творчого розв'язання проблем. На основі знань, умінь і навичок формуються переконання, що складають світогляд, розвивається творчий підхід до виконання майбутніх професійних функцій.

Розглянемо використання кросвордів на уроці з бухгалтерського обліку. Вони створюються з однієї або декільком темам розділу. Методика роботи з ними зводиться до їх вирішення на уроках. Наприклад, учням завчасно роздається підготовлений рисунок кросворду й умови його вирішення. На дошці вивішуємо великий рисунок кросворду. Члени команд, з дозволу капітанів, виходять до дошки та вкладають у порожні клітинки відповідні потрібні букви алфавіт. Капітани команд і викладач ведуть облік кількості балів, які набрав кожний з учасників і виставляють оцінку. Роботу можна організувати як змагання команд. Для присудження відповідних місць підраховують кількість балів, які набрала кожна команда, відзначають найбільш активних гравців, роботу капітанів. Бухгалтерські кросворди можна пропонувати як домашнє завдання. При підборі слів, відповідних тому або іншому бухгалтерському поняттю, відбувається процес мислення, перегляду «багажу» знань, які були засвоєні в попередніх темах чи предметах. Питання кросвордів можна створювати не тільки на інформаційному рівні, але ж і на проблемному. Це заставляє учнів не тільки пригадувати попередньо вивчене, але й засвоювати зміст проблеми, ефективніше усвідомити його сутність. У цьому плані вирішення та створення кросвордів розглядається як елемент ігровою та проблемного навчання.

А зараз зупинимося на значенні, характеристиці та проведенні бухгалтерського диктанта у ПТНЗ. Його створюють таким чином, щоб у 8–12 реченнях були виділені найголовніші завдання, правила, положення навчального матеріалу. Учням по ходу уроку пропонують доповнити нову інформацію – формули, цифри, слова, визначення. Наприклад, по темі: «Класифікація рахунків і їх значення в обліку» може бути запропоновано такий диктант: активні рахунки я знаю: (основні засоби, готівка, поточні рахунки банку, виробництво, готова продукція тощо); яка формула цих рахунків?; до активно – пасивних рахунків належать: (прибуток від реалізації, нерозподілені прибутки непокриті збитки); статутний капітал – це ...: – ось такі відповіді учні повинні швидко написати під диктовку викладача.

Отже, у процесі колективної ігрової діяльності відбувається соціальний розвиток особистості. В учнів – учасників гри розвиваються практичні навички роботи в умовах трудового колективу, набувається досвід управління, керівництва та організації колективу, освоюються

навички комплексного творчого розв'язання проблем. На основі знань, умінь і навичок формуються переконання, що складають світогляд, розвивається творчий підхід до виконання майбутніх професійних функцій.

Своєю чергою, такі дисципліни, як «Економіка», «Економіка підприємства», «Ділова активність» формують комунікативну компетентність.

Кожна наука оперує відповідними поняттями, у них накопичуються й концентруються їх знання. У зв'язку з цим, з кожного предмета необхідно відібрати нові наукові поняття, специфічні для конкретного предмету (наприклад, бухгалтерського обліку: дебет, кредит, рахунок, залишок (сольдо), реєстр, бухгалтерська кореспонденція чи проводка).

Необхідно відмітити, що на формування комунікативної компетентності мають місце й навчальні дискусії – (від латині *discussio* – розгляд, дослідження). Вони базується на обміні думками між учнями, викладачами, він навчає мислити самостійно, розвиває здатність до виваженої аргументації, формується економічне мислення. Бажано, щоб дискусії йшли не у формі «питання учня – відповідь викладача», а виявляли вміння учнів. У процесі аналізу дослідження ми прийшли до висновку, що найбільш ефективними є дискусії з участю спеціалістів – економістів, бухгалтерів, фінансистів, аудиторів, банкірів, учених. Тому ми стараємося запрошувати на уроки працівників-практиків економічного фаху з різних установ чи підприємств. На нашу думку, головною функцією дискусії є стимулювання пізнавального інтересу учнів.

А. М. Бойко надає великого значення діалогу в усьому навчальному процесі, підтверджуючи, що результат такої методики навчання служить розвитком творчих здібностей особистості. Уміння будувати діалог відповідно до дидактичних цілей навчального уроку – суттєва характеристика особистості викладача.

Однією з головних функцій навчання, зокрема є проблемна лекція, яка спонукає до стимулювання творчого мислення учнів та їх творчого підходу до організації власної навчальної діяльності й оцінювання її результатів. Під час проведення таких лекцій доцільно використовувати проблемні запитання, завдання, виробничі ситуації. Зауважимо, що вивчення курсу не варто розпочинати відразу з лекцій із проблемними завданнями. Учні спочатку необхідно навчитися «бачити» чи «відчувати» проблему, знайти відповідь на проблемні запитання, тобто усвідомити сутність проблеми.

Кращому усвідомленню й засвоєнню теоретичного матеріалу майбутніми ОзРБД, як видається, сприяє використання різноманітних ресурсних засобів навчання. Під час занять із фахових і загально-технічних дисциплін доцільно використовувати схеми, плакати, показувати реальні бухгалтерські документи, електронні презентації тощо.

Проблемне запитання порівняно з проблемним завданням менше за обсягом, тому під час лекції їх можна використати декілька. У процесі

пошуку відповіді на проблемні запитання бажано налаштувати діалог з учнями, під час якого викладач матиме змогу спрямувати їхні думки на пошук і виокремлення навчальної проблеми. Таким чином, активізуються, систематизуються й узагальнюються набуті знання учнів, які вони використовували для пошуку шляхів вирішення проблеми. Наприклад, під час вивчення теми «Структура балансу підприємства» з дисципліни «Бухгалтерський облік» викладачеві для кращого усвідомлення майбутніми ОзРБД теоретичного матеріалу перед поясненням структури бухгалтерського балансу рекомендуємо звернутись із запитанням: «Що, на вашу думку, впливає на життєвий баланс людини?» Це дасть можливість учням актуалізувати знання з попереднього теоретичного матеріалу, а викладачеві – вибудувати логічні зв'язки між теоретичними знаннями учнів. Тим самим у майбутніх ОзРБД створюються асоціації, які в майбутньому сприятимуть кращому відтворенню теоретичних знань.

Слід відмітити, що на формування комунікативних компетентностей майбутніх ОзРБД має і проведення лабораторно-практичних робіт (далі ЛПР), вони використовуються для набуття й закріплення знань, сприяють зв'язку теорії з практикою, формують навички використання комп'ютерів, учать обробляти отримані результати в бухгалтерському обліку, економіки та статистики, робити вірні висновки та пропозиції. На ЛПР учні з'ясовують питання, які пов'язані з професійною діяльністю. ЛПР учнів ми пов'язуємо з теорією. Вони можуть бути в письмовій (тести, контрольні) та усній (доповідь, прес-конференція, захист рефератів) формах.

Практичні заняття з предмету «Бухгалтерський облік» рекомендовано проводити у формі ділової гри. Кожен учень має можливість побути в ролі обліковця з реєстрації бухгалтерських даних і здійснювати посадові обов'язки. Інші учні на уроці виконують роль учасників. Після проведеного фрагменту уроку відбувається обговорення ефективності запропонованої методики. Такі уроки проводити складно, але вони наближають учнів до реальних умов навчально-виробничого процесу підготовки кваліфікованих робітників економічного профілю й позитивно впливають на їх майбутню професійну адаптацію.

Метою лабораторно-практичних занять із фахових дисциплін є розширення уявлень майбутніх ОзРБД про методи та принципи бухгалтерського обліку, складання бухгалтерської звітності, здійснювати розрахунки, формування вмінь виявляти помилки й уміння їх усувати, оволодіння майбутніми ОзРБД фаховими навичками, необхідними не тільки в навчальній, а й у виробничій діяльності.

Отже, лабораторно-практична робота – це професійна діяльність учнів, спрямована на оволодіння практичними вміннями та навичками щодо роботи. Зміст ЛПР повинен відображати завдання, що пов'язані з майбутньою професійною діяльністю [8]. Потрібно зазначити, що викладачі

спеціальних предметів, розробляючи тематику та зміст ЛПР, мають враховувати їх місце у професійній підготовці майбутніх ОЗРБД.

Не менш важливим у формуванні комунікативної компетентності в майбутніх ОЗРБД і цікавим для них є вирішення виробничих ситуацій і завдань. Виробнича ситуація, на думку Г. Красильникової, є однією з ефективних форм колегіального розв'язання складних виробничих завдань, вона дає змогу кваліфіковано й усебічно оцінити наявну ситуацію [9]. Виробничі ситуації сприяють формуванню комунікативного мислення учнів і розвитку їх потреб у знаннях. Учні ставляться перед необхідністю вибору з наявних знань тієї єдино вірної системи, використання якої може забезпечити вірне рішення запропонованої проблемної задачі. Для проведення занять і організації контролю за самостійною роботою нами розроблені господарські ситуації за темами: «Облік грошових коштів», «Облік праці і заробітної плати», «Облік виробничих запасів», «Облік основних засобів». У ПТНЗ використовуються й ситуаційні професійні задачі. Це типові виробничі задачі, які характеризують галузі, виробництво, де будуть працювати майбутні кваліфіковані робітники. З бухгалтерського обліку виконується наскрізна задача, яка включає в себе всі основні операції, послідовно засвоювані в системі бухгалтерського обліку. Кожен учень одержує визначені вихідні дані (завдання даються індивідуально), які він поповнює в міру вивчення теоретичного матеріалу. Задача охоплює такі операції з обліку: основні засоби, виробничі запаси, МШП, зарплата, товарні операції, розрахункові та кредитні операції, фінансові результати діяльності.

Ми пропонуємо під час вивчення теми «Страховання від нещасних випадків» із дисципліни «Фінанси» на етапі мотивації пізнавальної діяльності учнів доцільно запропонувати для вирішення таку проблемну ситуацію: «На дворі зима, йшла жінка на роботу, на дорозі ожеледиця, і вона впала та вломила ногу. І повз неї проходить чоловік і питає, що сталося, а вона відповідає в мене стався нещасний випадок. А він питає, а ви застраховані? Дайте оцінку ситуації». Потерпіла відповіла, що вона не застрахована, то відповідно страхове відшкодування не буде здійснено. Тому всі працівники повинні зрозуміти, що якщо вони оформлені офіційно, то їх заробітної плати здійснюються утримання у відповідний фонд і з якого буде здійснюватися виплата з втрати працездатності. Після обговорення ситуації викладач узагальнює: «Отже, ознайомившись з певною ситуацією ви будете знати, що потрібно бути застрахованим, щоб після настання нещасного випадку мати фінансову підтримку».

Протягом усього вивчення дисципліни «Бухгалтерський облік» учні ведуть реєстрацію та облік операцій в одних і тих самих книгах обліку, що формує в них уміння орієнтуватися в різних бухгалтерських документах. Важливо підкреслити, що виконання таких задач забезпечує послідовний характер і перехід від оволодіння професійними навичками до самостійного

виконання професійних функцій, дає можливість учням реально зрозуміти міжпредметні зв'язки та їх значення у професійній діяльності.

Для успішного формування комунікативної компетентності майбутніх ОзРБД під час лекційних, лабораторно-практичних занять із спеціальних предметів рекомендовано створювати умови для реалізації творчої активності учнів.

Також, формуванню комунікативної компетентності майбутнього ОзРБД сприяють інтерактивні технології навчання. Вони потребують уточнень, урахування специфіки економічного спрямування. За «Сучасним словником іншомовних слів», *інтерактивний* (англ. interaction – взаємодія, спільні дії) – діалоговий [10, 461]. Тож, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу, міжособистісної взаємодії.

Основні прийоми та способи, що застосовуються при інтерактивному навчанні й забезпечують суб'єкт-суб'єктну взаємодію між викладачами, майстрами в/н і учнями, не є зовсім новими й для національної системи освіти.

Дослідження Національного тренінгового центру (1980-ті роки, США), демонструють, що найбільших результатів можна досягти за умов інтерактивного навчання (дискусійні групи – 50 %, практика через дію – 75 %, навчання інших або негайне застосування знань – 90 %), а найменших – за умов пасивного навчання (лекція – 5 %, читання – 10 %) [11, 423]. Інтерактивне навчання забезпечує різке збільшення відсотка засвоєння навчального матеріалу учнями, оскільки впливає не лише на свідомість, а й на самосвідомість і підсвідомість, позитивно позначається на емоційно-вольовій сфері психіки.

Досліджуючи проблему інтерактивного навчання, група науковців на чолі з О. Пометун і Л. Пироженко, визначають його як спеціальну форму організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [12, 4].

Погляди науковця слід вважати прогресивними й узагальнити, що інтерактивне навчання – це сукупність певних методів, прийомів, форм і засобів організації навчального процесу, спрямованих на реалізацію мети навчання, а також на створення комфортних умов для суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Окрім активізації інтелектуальних процесів, таке навчання має сприяти формуванню досвіду й культури міжособистісної взаємодії, що позитивно впливає на результати успішності майбутніх педагогів професійного навчання будівельного профілю. Тому у процесі підготовки студентів рекомендовано широко використовувати інтерактивні методи, зокрема проблемні, які лежать в основі проблемного навчання.

Висновки. Запропонована методика формування ключових компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних

реалізується через використання методів, засобів і форм організації навчання спеціальних (фахових) і загально-технічних дисциплін, а також через організацію та проведення екскурсій, виробничої практики та ділової гри. Ділові й рольові гри, ефективно відтворюють узагальнюючі задачі діяльності обліковця на певній посаді. Вони сприяють надбанню майбутнім ОЗРБД професійного досвіду; накопиченню знань щодо аналізу професійних завдань і прийняття управлінських рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буланова – Топоркова М. В. Педагогика и психология высшей школы : уч. Пособие / М. В. Буланова – Топоркова. – Ростов н/Д. : Феникс, 2002. – 544 с.
2. Метод [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.textreferat.com/referat-12529-1.html>
3. Харламов Н. Ф. Педагогика / Н. Ф. Харламов. – М. : Высшая школа, 1990. – 576 с.
4. Філософський словник. – М. : Педагогіка, 1987. – 214 с.
5. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5-ти т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1976. – Т. 4. – С. 393–629.
6. Вербицкий А. А. Деловая игра как метод активного обучения / А. А. Вербицкий // Вестник высшей школы. – 1982. – № 3. – С. 129–142.
7. Козлова О. В. Деловые игры и их роль в повышении квалификации кадров / О. В. Козлова, М. Л. Разу. – М. : Знание, 1978. – 64 с.
8. Бабкин В. Ф. Модели, методы и механизмы повышения эффективности учебного процесса : (Препринт) / В. Ф. Бабкин, С. А. Баркалов. – М., 2001. – 88 с.
9. Красильникова Г. В. Професійна педагогіка [Електронний ресурс] / Г. В. Красильникова. – Режим доступу : http://lubbook.net/book_303_glava_17_Tema_15._
10. Сучасний словник іншомовних слів / уклад.: О. І. Скопенко, Т. В. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2006. – 789 с.
11. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики : наук.-метод. посіб. / за ред. І. Г. Єрмакова. – Запоріжжя : ЦентрІон, 2005. – 640 с.
12. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання / Олена Іванівна Пометун, Лідія Володимирівна Пироженко, Галина Іванівна Коберник. – К. : Наук. світ, 2004. – 85 с.

РЕЗЮМЕ

Басараб В. Я. Методика формирования ключевых компетентностей будущих учетчиков по регистрации бухгалтерских данных в процессе профессиональной подготовки в ПТНЗ.

Профессиональная подготовка будущего учетчика по регистрации бухгалтерских данных – это педагогический процесс, ожидаемыми результатами которого есть формирование ключевых компетентностей будущего учетчика по регистрации бухгалтерских данных, которые являются важной характеристикой деятельности квалифицированного рабочего, его интегративного качества, синтезом профессиональных компетенций и личностных профессионально важных качеств. В статье автором проанализированы и охарактеризованы методы формирования ключевых компетентностей будущих учетчиков по регистрации бухгалтерских данных. Раскрыты основные формы и методы проведения теоретических и практических уроков. Дана характеристика нетрадиционных форм проведения урока. Определена методика формирования экономической, коммуникативной и информационной компетентности будущих учетчиков по регистрации бухгалтерских данных.

Ключевые слова: *формирование, компетентность, учетчик, метод, методика, урок, опыт, знание, умение.*

SUMMARY

Basarab V. *Methods of Formation of Key Competence of Accountants of Registration of Accounting Data in the Process of Training in Vocational Schools.*

The article is devoted to different alternatives to methodology of teaching future professionals. Upgrading of professional studies, preparation competitive students for the market of labour is the main task that stand before the pedagogical collectives of vocational schools.

In today's psycho-pedagogical literature there is a tendency to develop methods and tools for training that meet the vocational education of the new model and the requirements of society and how effectively contribute to the professional development of the students in the educational process of learning in VET. Such methods are widely used in the notification of new knowledge and to a lesser extent – in the process of consolidation.

Much attention in the educational process should not pay to the mechanism of storing information as to achieve understanding, the ability to think logically, to use their knowledge and skills in practice.

In the article the methods of forming of key competence of future accounting clerks are analysed and described of registration of accounting data by the author. The basic forms and methods of realization of theoretical and practical lessons are exposed. It is marked that the use of active methods of studies during preparation of future accounting clerks of registration of accounting data assists more quality mastering of knowledge and forming on their basis professional abilities, development professionally of important qualities of a personality, creative capabilities, promotes motivation to professional activity.

The author stresses that interactive learning is a set of specific methods, techniques, forms and methods of educational process aimed at implementing the objectives of training, and the creation of favorable conditions for subject-subject interaction. In addition to activation of intellectual processes, such training should promote experience and culture of interpersonal interaction that positively affect the results of success of future teachers of vocational training building structure.

In the training of the students the author recommends to use widely interactive methods, including problems that lie at the heart of a problem-based learning. Methodology of forming of economic, communicative and informative competence of future accounting clerks is certain of registration of accounting data.

Key words: *forming, competence, an accounting clerk, method, methodology, a lesson, experience, knowledge, an ability.*